

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Була Світлана Петрівна

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

«РЕГІОНАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ»

для студентів четвертого року навчання спеціальності 052
«Політологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна
форма навчання)

Львів 2022–
2023 н.р.

Затверджено на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від 26 серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 271/7 від 26 серпня 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	6
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	8
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	10
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	14
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	14
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....	15
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену).....	16

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова навчальна дисципліна
	Спеціальність 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 105		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 11	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	<i>Лекції</i>
		26 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		13 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		66 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Регіональні політичні процеси» – це вибіркова навчальна дисципліна», яка вивчається студентами-бакалаврами четвертого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 105 години і вивчається у сьомому семестрі бакалаврату. Дисципліна є складовою частиною вивчення й освоєння освітньо-професійної програми «Політологія». У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 26 год.; семінарські заняття – 13 год., самостійні завдання – 66 год.

Навчальна дисципліна «Регіональні політичні процеси» присвячена аналізу наукових підходів до запровадження та розвитку регіональної політики в Україні та світі. А також розглядаються різні підходи та моделі до усвідомлення важливості та необхідності розвитку регіональних політичних процесів. У *вступній частині* дисципліни заплановано ознайомлення студентів з теорією та сутністю регіональної політики, а також з політикою регіонального розвитку з моделями взаємовідносин «центр-регіон». Відтак студенти будуть ознайомлені зі сутністю та особливостями регіональної політики. Своєю чергою, в *основній частині* дисципліни увагу буде приділено проблематиці: української та зарубіжної практики реалізації регіональної політики, можливостями креативної трансформації регіонів країн Європи та України, можливістю перейманням найкращих практик для України, конвергенцією можелей для України і можливостями транскордонної співпраці з іншими регіонами. А також розглянуті питання місцевих органів влади в системі регіонального управління, взаємодією місцевої влади та громадських організацій на регіональному рівні та національній безпеці України.

Курс складається з одного *змістовного модуля*, хоча він і поділяється на вступну та основну частини. У вступній частині представлено огляд теоретико-методологічних підходів до вивчення регіональних політичних процесів. В основній частині проаналізовані інструменти та можливості, які потрібні для реалізації регіональної політики та регіональних процесів.

Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб самостійно аналізувати можливості та особливості політичних процесів в регіонах. А також проаналізувати політику зміцнення потенціалу регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності, забезпечення стабільного економічного розвитку регіону, а відтак і підвищення рівня життя у регіонах. Тому у курсі представлено як огляд теоретико-методологічних підходів до вивчення регіональних політичних процесів, так і інструментів, які потрібні для реалізації регіональної політики.

Метою вивчення вибіркової дисципліни «Регіональні політичні процеси» є ознайомити студентів з основними сучасними теоріями та практикою державного регулювання регіональної політики та регіональних процесів; дотримання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності; конституційно-правових засад та практичних рекомендацій з удосконалення управління регіональним розвитком в Україні; здійснення інвестиційної діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Завдання курсу:

- визначити сутність/особливості й значення електронної демократії та електронного врядування;
- сформулювати розуміння сутності та компонентного складу політики регіонального і локального розвитку ЄС;
- сформулювати вміння аналізувати регіональні процеси в країнах Європи;
- визначити пріоритетні напрями впровадження регіональної політики в Україні;
- схарактеризувати особливості інформаційної політики в Україні та зарубіжних країнах;
- означити умови впровадження діджиталізації у різних сферах життя суспільства;
- прищепити знання про використання інформаційних технологій в сфері виборів, голосування та прийняття рішень;

- систематизувати знання щодо можливостей е-демократії, електронного врядування та захисту інформації.

Після завершення цього курсу студент буде:

Знати:

1. теоретичні її засади, правове середовище та механізми формування державної регіональної політики;
2. проблеми та перспективи регіональних політичних процесів в Україні та європейських країнах;
3. сутності регіонального розвитку, мети регіональної політики та основного понятійного апарату;
4. перспективами вдосконалення законодавства, що регулює здійснення регіонального управління в Україні;
5. сучасні підходи щодо аналізу ефективності реалізації державної регіональної політики.
6. техніки збору, систематизації, узагальнення емпіричних даних, що характеризують фактори, ресурси, діяльність акторів та агентів регіональної та місцевої політики, культурно-цінні аспекти громадсько-політичного життя.

Вміти:

1. оперувати термінологічним апаратом сучасних парадигм регіональних досліджень;
2. аналізувати європейські стандарти та вимоги до здійснення регіональної політики;
3. виявляти особливості формування механізмів та шляхів децентралізації регіонального управління, комунальної власності як матеріальної бази територіальної громади, основні риси управління комунальним майном;
4. налагодження взаємовідносин по лінії «центр-регіон»;
5. набути уявлення про засади формування регіональної політики ЄС та пріоритети його регіонального розвитку;
6. визначати рівень інноваційної спроможності регіону на основі комплексних методик ЄС
7. здатність визначати рівень інноваційної спроможності регіону на основі комплексних методик ЄС.

У результаті успішного проходження курсу студент набуде *спеціальні (фахові) компетентності:*

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;

СК 14. Здатність аналізувати та прогнозувати особливості впливу соціальних груп, груп інтересів та груп тиску на політичну реальність, організація та здійснення діяльності з захисту групових інтересів в політичному процесі

Програмні результати навчання:

РН 10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;

РН 19. Формувати успішні комунікаційні стратегії, використовувати знання про міжіндивідуальну, групову та міжінституційну комунікацію для вирішення політичних конфліктів;

РН 21. Застосовувати теорії соціальної стратифікації, групової взаємодії, діяльності груп інтересів та груп тиску на місцевому, регіональному та державному рівні здійснення публічної політики.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

11.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
<i>Вступна частина</i>						
<i>Тема 1. Інформаційна демократія: теорії, поняття та механізми реалізації</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Тема 2. Електронне урядування: поняття, принципи основні напрями застосування інформаційно-комунікативних технологій в управлінні</i>	15	2	4	-	-	11
<i>Тема 3. Нормативно-правове забезпечення електронного урядування</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Основна частина</i>						
<i>Тема 4. Зарубіжний досвід реалізації інформаційної політики</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Тема 5. Україна в світовому інформаційному просторі</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Тема 6. Діджиталізація в різноманітних сферах життя: плюси та мінуси</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Тема 7. Захист інформації в електронному урядуванні.</i>	15	2	2	-	-	11
<i>Тема 8. Менеджмент комунікацій та маркетинг послуг в системі електронного урядування</i>	15	2	2	-	-	11
Разом – Змістовний модуль 1	120	16	16	-	-	88
РАЗОМ	120	16	16	-	-	88

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Милосердна І. М., Краснопольська Т. М. Політична регіоналістика : навчально-методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / Е. В. Мамонтова, Т. М. Краснопольська. Одеса : Фенікс, 2021. 54 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).
2. Регіональна політика ЄС: концепції, напрями, значення для України: тези доповідей Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Харків, 23 квітня 2021 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 293 с

3. Кузь О. М. "Європа регіонів" як ідентичнісний проект / О. М. Кузь // Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції : монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2019. – С. 149–165.
4. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України : монографія / за заг. ред. професорів С. Шергіна і В. Космини. – Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017. – 412 с.
5. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
6. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. — К.: КНЕУ, 2016. — 495 с.
7. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід /Василь Куйбіда, Анатолій Ткачук, Тетяна ЗабуковецьКовачич; за заг. ред. Р. Ткачука. – К. : Леста, 2010. – 224 с.
8. Титаренко Т. Основні тенденції та особливості трансформації сучасних регіональних еліт / Т.М. Татаренко // Держава і право. — 2009. — Вип. 45. — С. 558-563
9. Латинін М. А. Стратегічне планування: навч. посіб. / М. А. Латинін, Т.М. Лозинська, І. В. Дунаєв ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Х. : Видво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – 248 с.
10. Балян А.В. Міжрегіональне транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу (на прикладі прикордонних регіонів України та Угорщини). – Ужгород: Ліра, 2005. – 320 с.
11. Кіш Є.Б. Регіональна політика Європейського Союзу / Є.Б.Кіш // Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України: [Проект Київського центру Ін-ту Схід-Захід]/ С.Максименко, Є.Кіш, М.Лендбел, І.Студенніков;за ред. С.Максименка. – К.: Логос, 2000. – С.27
12. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Затверджено Постановою КМУ від 6.08.2014 № 385. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / [за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліло]. — К.: НІСД, 2010. — 288 с.
13. Державне управління регіонального розвитку України: монографія / [заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліна]. — К.: НІСД, 2010. — 288 с.

Додаткова література та інтернет джерела:

14. Буряченко А. ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КОМПЛЕКСНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/arch1/archive%20fre/FRE_29.pdf#page=78
15. Ліба Н., Ющик Л. ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «РЕГІОН» URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_2_2017ua/4.pdf
16. Омеляненко О. Концептуалізація інноваційного ландшафту в контексті сталого розвитку регіону. URL: <https://oaji.net/articles/2021/728-1623654976.pdf>
17. Ляшенко ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_deiaki.pdf
18. Диганова А. Теоретико-методологічні аспекти визначення сутності поняття «регіональна політика». URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/4.pdf
19. Є.О. Маруняк ПРОСТОРОВІ ДИЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ URL: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ-2012-4-36_0.pdf
20. Кінщак А. ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=867>
21. Пасічник О. Регіональна політика країн Центрально-Східної Європи в контекст інтеграційних пріоритетів. - URL: <https://dSPACE.nau.edu.ua>
22. Мельнишин Л. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СТОСОВНО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ – URL: <file:///C:/Users/bulas/Downloads/369-Article%20Text-560-1-10-20200723.pdf>
23. Чубукова О. МОДЕЛІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ – URL:- <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2653>

24. Томарево-Патлахова В. Моделі регіонального розвитку в контексті економічних реформ – URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2013/1_2013/17.pdf
25. Розробка моделі сталого розвитку регіонів України – URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2010/10.pdf
26. Токар М. Політика в контексті відносин «центр – регіон» : політико-історичний досвід Буковини і Закарпаття / Маріан Токар // Україна – Румунія – Молдова : історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів : Збірник наукових праць ; [Наук. ред. А.М.Круглашов, заст. наук. ред. В.І.Бурдяк]. – Том III. – Чернівці : Букрек, 2009. – С. 105 – 116.
27. Волобуєва Ю. Ризики у сучасних політичних процесах. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2013. – Вип. 6 (4). [Електронний ресурс]. – URL: - <file:///C:/Users/bulas/Downloads/284-%23%23default.genres.article%23%23-561-1-10-20141228.pdf>
28. Мітряєва С. Транскордонне співробітництво Україна-ЄС: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / С. Мітряєва, А. Крижевський. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli2009/34.htm>
29. Кіш Єва. Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ji.lviv.ua/n23texts/kish.htm .
30. Закон України «Про засади державної регіональної політики». Закон України (2004) «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня, № 45. — ст. 499
31. Міністерство регіонального розвитку та будівництва в Україні. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua>
32. Милосердна І. М., Краснопольська Т. М. Азіатськотихоокеанський регіон та проекти його розвитку: кінець ХХ – початок ХХІ століття. Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць, 2020. Вип. 65. С. 130-138.
33. Була С. Інформаційно-комунікативний складник у стратегічному управлінні центральних органів виконавчої влади: світові та українські практики / Світлана Була, Соломія Шваничак// Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії. – м. Львів, - 2021. - Випуск 39, - с.78-86 – URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/39_2021/11.pdf
34. Була С. Карпатський єврорегіон – основна інституційно-організаційна форма транскордонного співробітництва /Микола Палінчак, Світлана Була // Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 24-25 червня 2021 року) За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. В. Химинець, М.М. Король, – Ужгород: РІК-У, 2021. – с. 125-128

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Вступна частина

Тема 1. Суть, поняття та формування місцевої та регіональної політики

Регіон як певний специфічний характер дій та особлива стратегія. Регіональна самосвідомість та регіональна ідентичність. Регіоналізація як особливий політичний процес перерозподілу повноважень між центром та регіонами на користь останніх. Види регіоналізму. Теоретичні витоки локальних політичних досліджень (А. де Токвіль, Дж. Мілль). Визначення місцевої політики. Концепція міських режимів (Urban Regimes) К. Стоуна. Місцева демократія.

Основні поняття: місцева політика, регіональна політика, регіональна ідентичність, міські спільноти, регіональні процеси.

Тема 2. Політика регіонального розвитку європейських держав та України

Політика регіонального і локального розвитку країн Європи. Політика регіонального розвитку в Україні. Регіональні диспропорції в країнах Європи. Стратегічні цілі розвитку. Етапи регіональної політики країн Європи. Базові пріоритети (цілі) регіонального розвитку ЄС у 2007–2013рр. (конвергенція і конкурентоспроможність; регіональна конкурентоспроможність і зайнятість; європейське територіальне співробітництво).

Політика регіонального розвитку ЄС на період 2014–2020 рр. Стратегію соціально-економічного, сталого розвитку «Європа-2020». Базові принципи впровадження політики регіонального розвитку в країнах ЄС: субсидіарність; децентралізацію; партнерство; програмування; концентрацію; компліментарність / доповнюваність. Інноваційний розвиток. Форсайт як система методів експертної оцінки довгострокових перспектив інноваційного розвитку

Основні поняття: регіональна політика, інноваційний розвиток, регіональні диспропорції, пріоритети регіонального розвитку, стратегія розвитку.

Тема 3. Моделі відносин «центр – регіон»

Концепція балансу стосунків «центр — регіон». Рівень регіональних інтересів. Форми реалізації регіонального інтересу: субнаціональні форми державності і суверенітету; автономна регіональна влада; регіональна компетенція і пов'язане з нею нормотворення; регіональне втручання (участь) на загальнонаціональному рівні. Загальнонаціональні пріоритети і характеристика державної стабільності. Баланс відносин центр-регіон. Ризики залежності «центр-регіон»: автономія – залежність; демократія – авторитаризм; моноцентризм – поліцентризм; консолідація – конкуренція

Основні поняття: регіональна політика, концепція балансу, регіональний інтерес, автономія, поліцентризм, регіональне втручання.

Змістовий модуль 1

Основна частина

Тема 4. Креативна трансформація регіонів в країнах Європи та України.

Поняття «креативна економіка» за Джоном Хоукінсом (Howkins J., 2001). Поняття Річарда Флоріда «креативного класу» (creative class). Поняття креативні підприємці. Ідея креативної економіки. Креативна індустрія. Дві групи креативних індустрій: «верхня діяльність» (upstream activities); «нижня діяльність» (downstream activities). Креативні індустрії в різних секторах. Відмінність в показниках креативних товарів між членами ЄС, які ввійшли до його складу до 2004 р., так звані старі члени, і після 2004 р., так звані нові члени, тобто країни Центральної та Східної Європи. Вплив культурних і креативних індустрій на рівень зайнятості в країнах ЦСЄ. Моніторинг регіональної політики. Європейський фонд регіонального розвитку. Діяльність моніторингових комітетів. Розвиток секторальної економіки

Основні поняття: регіональна політика, креативна індустрія, креативна економіка, розвиток регіонів, секторальна економіка.

Тема 5. Конвергенція регіональних моделей України та ЄС.

Підходи до типології регіонів як територіальної суспільної системи. Основні чинники ідентифікації регіонів за В. Чижлвим. Типи регіонів в Україні та їх моделі регіонального розвитку: патерналістська; державно-партнерська; адміністративно-територіальна; самоврядно-декларативною; законодавчо-нормативну; корпоративно-функціональну; інтеграційною; транскордонна; кластерна. Типи регіонів в європейських

країнах. Транскордонні регіони в Україні. Актуалізація проблеми ширшої імплементації механізмів ЄС та основних положень Європейського контенту в державну регіональну політику України. Процес зближення регіонів під впливом різних чинників, Транскордонна конвергенція регіонів. Конкурентноспроможність регіону. Транскордонне співробітництво. Стратегія саморозвитку регіонів.

Основні поняття: регіональна політика, транскордонні процеси, конкурентноспроможність, конвергенція регіонів, типи регіонів.

Тема 6. Регіональні особливості розвитку етнополітичних процесів в Україні.

Вплив етнонаціонального фактору на політичні процеси в Україні. Чинники, які найбільше впливають на модель державної етнонаціональної політики: тип політичного режиму; групи методів, які використовують органи управління у цій сфері; етнорегіональне середовище. Регіональний вимір національної консолідації громадян України. Ризики політичної дезінтеграції в Україні.

Основні поняття: етнополітичні процеси, регіональна політика, етнорегіональне середовище, національна консолідація, політична дезінтеграція.

Тема 7. Місцеві органи влади в системі регіонального управління.

Формування нової державної регіональної політики. Аналіз сучасного стану регіонального розвитку. Проекті Закону України “Про засади державної регіональної політики”. Пріоритети державної регіональної політики. Реформування регіональної системи органів виконавчої влади. Розподіл сфер компетенції та повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування різного територіального рівня. Упровадження конституційних засад розвитку місцевого самоврядування у процесі реалізації регіональної політики. Шляхи удосконалення регіонального управління. Механізми вдосконалення управління регіонами. Конфронтація на рівні “районна (обласна) рада – районна (обласна) державна адміністрація”. Сфери і завдання інновацій регіонального управління

Основні поняття: регіональна політика, органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, регіональне управління, районна рада, районна адміністрація.

Тема 8 Співпраця органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями на регіональному рівні.

Концепція єдності та співпраці між державними органами влади та громадянським суспільством. Затвердив Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки. Налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади, органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації. Координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. Фінансова підтримка громадських організацій на регіональному рівні. Обласна програма «Молодь Львівщини», Регіональна програма сприяння розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства у Львівській област.

Основні поняття: регіональна політика, громадські організації, органи місцевого самоврядування, задоволення суспільних інтересів.

Тема 9. Національна безпека України національний та регіональний аспект.

Теорія управління міграційним рухом населення. Регулювання з боку держави міграцією як соціальним феноменом та суспільним явищем. Заходи міграційної політики на регіональному

рівні. Вплив регіональних диспропорцій на забезпечення економічної безпеки. Сфера виникнення загроз економічній безпеці. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства.

Основні поняття: зовнішні міграції, внутрішні міграції, міжрегіональні міграції, вимушені масові внутрішні міграційні переміщення, регіональна диспропорція, економічна безпека.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1 Вступна частина

Тема 1. Суть, поняття та формування місцевої та регіональної політики (2 год)

1. Суть поняття місцева політика.
2. Поняття та особливості регіональної політики
3. Державне регулювання регіональної політики в Україні

Основні поняття: місцева політика, регіональна політика, регіональна ідентичність, міські спільноти, регіональні процеси.

Література:

1. Буряченко А. ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КОМПЛЕКСНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/arch1/archive%20fre/FRE_29.pdf#page=78
2. Ліба Н., Ющик Л. ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «РЕГІОН» URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_2_2017ua/4.pdf
3. Омеляненко О. Концептуалізація інноваційного ландшафту в контексті сталого розвитку регіону. URL: <https://oaji.net/articles/2021/728-1623654976.pdf>
4. Ляшенко ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_deiaki.pdf
5. Диганова А. Теоретико-методологічні аспекти визначення сутності поняття «регіональна політика». URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/2_2018/4.pdf
6. Є.О. Маруняк ПРОСТОРОВІ ДИЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ URL: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ-2012-4-36_0.pdf
7. Кінщак А. ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=867>

Тема 2. Політика регіонального розвитку європейських держав (2 год)

1. Сутність політики регіонального розвитку в країнах Європи
2. Моделі регіонального розвитку країн Європейського Союзу
3. Моделі регіонального розвитку в Україні

Основні поняття: регіональна політика, інноваційний розвиток, регіональні диспропорції, пріоритети регіонального розвитку, стратегія розвитку

Література:

1. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf
2. Пасічник О. Регіональна політика країн Центрально-Східної Європи в контекст інтеграційних пріоритетів. - URL: <https://dspace.nau.edu.ua>
3. Мельнишин Л. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СТОСОВНО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ – URL: <file:///C:/Users/bulas/Downloads/369-Article%20Text-560-1-10-20200723.pdf>
4. Чубукова О. МОДЕЛІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ

УМОВАХ – URL:- <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2653>

5. Томарево-Патлахова В. Моделі регіонального розвитку в контексті економічних реформ – URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2013/1_2013/17.pdf
6. Розробка моделі сталого розвитку регіонів України – URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2010/10.pdf

Тема 3. Моделі відносин «центр – регіон» (2 год)

1. Модель в диспозиції «регіон в балансі стосунків «центр – регіон».
2. Модель в диспозиції «центр у балансі відносин «центр – регіон».
3. Модель концептуалізації балансу «центр – регіон».
4. Досвід управління розвитком регіону в країнах Європи.
5. Ризики у сучасних регіональних політичних процесах: автономія – залежність; демократія – авторитаризм; моноцентризм – поліцентризм; консолідація – конкуренція

Основні поняття: регіональна політика, концепція балансу, регіональний інтерес, автономія, поліцентризм, регіональне втручання.

Література:

1. Токар М. Політика в контексті відносин «центр – регіон» : політико-історичний досвід Буковини і Закарпаття / Маріан Токар // Україна – Румунія – Молдова : історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів : Збірник наукових праць ; [Наук. ред. А.М.Круглашов, заст. наук. ред. В.І.Бурдяк]. – Том III. – Чернівці : Букрек, 2009. – С. 105 – 116.
2. Волобуєва Ю. Ризики у сучасних політичних процесах. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2013. – Вип. 6 (4). [Електронний ресурс]. – URL: - <file:///C:/Users/bulas/Downloads/284-%23%23default.genres.article%23%23-561-1-10-20141228.pdf>
3. Латинін М. А. Стратегічне планування: навч. посіб. / М. А. Латинін, Т.М. Лозинська,
4. І. В. Дунаєв ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Х. : Видво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – 248 с.
5. Медвідь Я.Ф. Державне управління інвестиційною діяльністю в Україні /
6. Я.Ф. Медвідь, Я.І. Ніколаєва // Наукові праці МАУП. - 2011. - Вип. 1. - С. 107 -112

Основна частина

Тема 4. Креативна трансформація регіонів в країнах Європи та України (2 год.)

1. Складові креативної економіки ЄС.
2. Секторальна структура креативної економіки країн Центральної та Східної Європи.
3. Сучасні тенденції розвитку креативної економіки в країнах Центральної та Східної Європи. Досвід для України

Основні поняття: регіональна політика, креативна індустрія, креативна економіка, розвиток регіонів, секторальна економіка.

Література:

1. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>
2. Сайт Center of London: Europe's Cities in a Global Economy: Trends, Challenges and Opportunities. London Conference, October 29th, 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://centreforlondon.org/wpcontent/uploads/2013/10/Europes-Cities-in-a-Global-Economy-ClarkMoonen-Oct-2013.pdf/>
3. Офіційний сайт ЄС: Creative Europe (2014–2020) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/index_en.htm/
4. Офіційний сайт Програми ЄС та Східного партнерства «Культура і креативність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.culturepartnership.eu>

5. Офіційний сайт Комітету моніторингу регіональної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/m/monitoring

Тема 5. Конвергенція регіональних моделей України та ЄС.

1. Аналіз чинників конвергенції регіонів України.
2. Чинники зближення моделей регіонального розвитку України та ЄС.
3. Напрями конвергенції моделей регіонального розвитку регіонів України та ЄС.
4. Єврорегіональне співробітництво України та ЄС

Основні поняття: регіональна політика, транскордонні процеси, конкурентоспроможність, конвергенція регіонів, типи регіонів.

Література:

1. Конкурентоспроможність територій: практ. посіб. / А.Ткачук, В.Толкованов, С.Марковський та ін. – К.: Легальний статус, 2011. – 252 с.
2. Ізарова І. Транскордонні загальноєвропейські процедури і системі національного цивільного процесу. – URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12449?locale-attribute=en>
3. Звіти про виконання Державної програми розвитку транскордонного співробітництва. Міністерство розвитку громад та територій України. Офіційний веб-сайт. – URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/mizhregionalne-ta-transkordonne-spivrobitnistv/zvity-pro-vykonannya-derzhavnoyi-programy-rozvytku->
4. Мітряєва С. Транскордонне співробітництво Україна-ЄС: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / С. Мітряєва, А. Крижевський. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli2009/34.htm>
5. Реутов В. Є. Транскордонне співробітництво регіонів України: теоретико-практичні аспекти розвитку [Електронний ресурс] / В. Є. Реутов // Ефективна економіка. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=912>
6. Балян А.В. Міжрегіональне транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу (на прикладі прикордонних регіонів України та Угорщини). – Ужгород: Ліра, 2005. – 320 с.
7. Кіш Є.Б. Регіональна політика Європейського Союзу / Є.Б.Кіш // Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України: [Проект Київського центру Ін-ту Схід-Захід]/ С.Максименко, Є.Кіш, М.Лендъел, І.Студенніков; за ред. С.Максименка. – К.: Логос, 2000. – С.27

Тема 7. Місцеві органи влади в системі регіонального управління (2 год.)

1. Концепція нової державної регіональної політики.
2. Реформування регіональної системи органів виконавчої влади.
3. Шляхи удосконалення регіонального управління.
4. Сфери і завдання інновацій регіонального управління

Основні поняття: регіональна політика, органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, регіональне управління, районна рада, районна адміністрація.

Література:

1. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні: зб. наук. праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.
2. Горбатюк М. В. Основні теоретико-методологічні підходи до вивчення влади на місцевому рівні. Наукові записки Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. Вип. 1. С. 23–54.
3. Куйбіда В. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід / В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, Т. Забуковець-Ковачич / за заг. ред. Р. Ткачука. – К. : Леста, 2010. – 224 с

4. Проект закону України про засади державної регіональної політики. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua>
5. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні: наук. доп. / [Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.]; за наук. ред. д. економ. н. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2020. 153 с.
6. 85. Європейські стандарти регіонального самоврядування: актуальні питання конституційно-правового забезпечення в Україні: монографія / М. О. Баймуратов, Є. А. Василькова / Маріуп. держ. ун-т, Представництво Європ. орг. публіч. права в Україні. Одеса: Фенікс, 2013. 215 с.

Тема 9. Національна безпека України національний та регіональний аспект (2 год.)

1. Міграційні загрози регіональній та національній безпеці України.
2. Економічна безпека підприємства

Основні поняття: зовнішні міграції, внутрішні міграції, міжрегіональні міграції, вимушені масові внутрішні міграційні переміщення, регіональна диспропорція, економічна безпека.

Література:

1. Малиновська О. Деякі концептуальні підходи до регулювання трудової міграції // Трудова міграція населення України та державна програма її регулювання : Матеріали міжнарод. конф., Київ, 18 лютого 2005 р. / Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні. –К. :Заповіт, 2005. – С. 6–16
2. Чорна В.О. Соціально-трудова міграція українського села як одна з основних проблем міграційних процесів // Наукові праці. Соціологія. – 2013. – Вип. 199, Т. 211. – С. 88–91.
3. Онищенко В.О. Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / В.О. Онищенко, Т.М. Завора, О.В. Чепурний. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 274 с.
4. Одинцов А.А. Економічна та інформаційна безпека підприємництва: навч. посіб. / А.А. Одинцов. - 2-ге вид., Випр. та дод. – М.: Вид-во «Академія», 2008. – 336 с.
5. Білоусов Є. Економічна безпека регіонів у контексті зміни парадигми регіонального управління (постановка проблеми). – Режим доступу: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/6/64.pdf>
6. Дічек О. І. Економічна безпека регіонів – складова системи національної безпеки. Вчені записки університету «КРОК». 2013. Випуск 33. С. 24-30.

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Суть, поняття та формування місцевої та регіональної політики.	8
2	Тема 2. Політика регіонального розвитку європейських держав та України	12
3	Тема 3. Моделі відносин «центр – регіон»	12
4	Тема 4. Креативна трансформація регіонів в країнах Європи та України.	12

5	Тема 5. Кнвергенція регіональних моделей України та ЄС.	12
6	Тема 7. Місцеві органи влади в системі регіонального управління.	12
7	Тема 9. Національна безпека України національний та регіональний аспект.	4
Разом		66

8.Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. На лекційних заняттях використовуються головно: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, семінари, самостійна робота У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Електронне врядування та цифрова держава») здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);
- контрольні заміри (модулі, захист проектів, презентацій) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- залік – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункової роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – залік в кінці семестру.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Екзамен
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських заняття у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку)

1. Суть поняття місцева політика.
2. Поняття та особливості регіональної політики
3. Державне регулювання регіональної політики в Україні
4. Сутність політики регіонального розвитку в країнах Європи
5. Моделі регіонального розвитку країн Європейського Союзу
6. Моделі регіонального розвитку в Україні
7. Форсайд як метод стратегічного планування регіонального розвитку
8. Модель в диспозиції «регіон в балансі стосунків «центр – регіон».
9. Модель в диспозиції «центр у балансі відносин «центр – регіон».
10. Модель концептуалізації балансу «центр – регіон».
11. Досвід управління розвитком регіону в країнах Європи.
12. Ризики у сучасних регіональних політичних процесах
13. Складові креативної економіки ЄС.
14. Секторальна структура креативної економіки країн Центральної та Східної Європи.
15. Сучасні тенденції розвитку креативної економіки в країнах Центральної та Східної Європи. Досвід для України
16. Аналіз чинників конвергенції регіонів України.
17. Чинники зближення моделей регіонального розвитку України та ЄС.
18. Напрями конвергенції моделей регіонального розвитку регіонів України та ЄС.
19. Єврорегіональне співробітництво України та ЄС
20. Концепція нової державної регіональної політики.
21. Реформування регіональної системи органів виконавчої влади.
22. Шляхи удосконалення регіонального управління.
23. Сфери і завдання інновацій регіонального управління
24. Міграційні загрози регіональній та національній безпеці України.
25. Економічна безпека підприємства

